

מקורות לשיעור בנושא: סוכה - מצוה שאין בה חסרון כיס

הרב פרופ' דניאל הרשקוביץ

1. מתוך סדר הושענות לסוכות (הושע נא "א-ל למושעות")
הושע נא שלש שעות. הושע נא

2. מסכת שבת דף פט עמוד ב

א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן: מאי דכתיב (ישעיהו סג): "כי אתה אבינו כי אברהם לא ידענו וישראל לא יפיקנו אתה ה' אבינו גאלנו מעולם שמך"? לעתיד לבא יאמר לו הקב"ה לאברהם: בניך חטאו לי. אמר לפניו: רבונו של עולם, ימחו על קדושת שמך! אמר: אימר ליה ליעקב דהוה ליה צער גידול בנים, אפשר דבעי רחמי עליהו. א"ל: בניך חטאו. אמר לפניו: רבונו של עולם, ימחו על קדושת שמך! אמר: לא בסבי טעמא ולא בדרדקי עצה. א"ל ליצחק: בניך חטאו לי. אמר לפניו: רבונו של עולם, בני ולא בניך? בשעה שהקדימו לפניך נעשה לנשמע, קראת להם "בני בכורי", עכשיו בני ולא בניך? ועוד, כמה חטאו? כמה שנותיו של אדם? שבעים שנה! דל עשרין דלא ענשת עליהו, פשו להו חמשיין. דל עשרין וחמשה דלילותא, פשו להו עשרין וחמשה. דל תרתי סרי ופלגא דצלווי ומיכל ודבית הכסא, פשו להו תרתי סרי ופלגא. אם אתה סובל את כולם - מוטב, ואם לאו - פלגא עלי ופלגא עליך. ואם תמצא לומר כולם עלי - הא קריבית נפשי קמך

3. מסכת עבודה זרה דף ב עמוד א - דף ג עמוד ב

דרש ר' חנינא בר פפא, ואיתימא ר' שמלאי: לעתיד לבא מביא הקב"ה ס"ת ומניחו בחיקו, ואומר: למי שעסק בה יבא ויטול שכרו. מיד מתקבצין ובאין עובדי כוכבים בערבוביא... נכנסה לפניו מלכות רומי תחלה... אמר להם הקב"ה: במאי עסקתם? אומרים לפניו: רבש"ע, הרבה שווקים תקנינו, הרבה מרחצאות עשינו, הרבה כסף וזהב הרבינו, וכולם לא עשינו אלא בשביל ישראל כדי שיתעסקו בתורה. אמר להם הקב"ה: שוטים שבעולם, כל מה שעשיתם - לצורך עצמכם עשיתם, תקנתם שווקים להושיב בהן זונות, מרחצאות - לעדן בהן עצמכם, כסף וזהב שלי הוא... יצאת מלכות רומי, ונכנסה מלכות פרס אחריה... אמר להם הקב"ה: במאי עסקתם? אומרים לפניו: רבש"ע, הרבה גשרים גשרנו, הרבה כרכים כבשנו, הרבה מלחמות עשינו, וכולם לא עשינו אלא בשביל ישראל כדי שיתעסקו בתורה. אמר להם הקב"ה: כל מה שעשיתם - לצורך עצמכם עשיתם, תקנתם גשרים ליטול מהם מכס, כרכים - לעשות בהם אנגריא, מלחמות אני עשיתי... אמרו לפניו: רבש"ע, תנה לנו מראש ונעשנה, אמר להן הקב"ה... מצוה קלה יש לי וסוכה שמה, לכו ועשו אותה... ואמאי קרי ליה מצוה קלה? משום דלית ביה חסרון כיס. מיד כל אחד [ואחד] נוטל והולך ועושה סוכה בראש גגו, והקב"ה מקדיר עליהם חמה בתקופת תמוז, וכל אחד ואחד מבעט בסוכתו ויוצא... והאמר רבא: מצטער פטור מן הסוכה! נהי דפטור, בעוטי מי מבעטי

4. ויקרא פרק ו פסוק ב

צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העלה הוא העלה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר ואש המזבח תוקד בו.

5. ספרא צו פרשה א ועוד

צו אין צואה אלא זירוז מיד ולדורות, א"ר שמעון: ביותר כל מקום שיש חסרון כיס

6. רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק ט הלכה ה-יא

שלמי יחיד שלשה מינין... וכיצד מעשה שלשתן... ואחר שמניפן מולח האימורין ומקטירן על גבי המזבח, אבל החזה והשוק נאכל לכהנים שנאמר כי את חזה התנופה ואת שוק התרומה, ושאר השלמים נאכלים לבעלים

7. מסכת מנחות דף עג עמוד א

אמר רב הונא: שלמי העובדי כוכבים עולות

8. רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק ג הלכה ג

נכרי שהביא שלמים מקריבין אותן עולות שהעכו"ם לבו לשמים, נדר שלמים ונתנם לישראל על מנת שיתכפר בהן לישראל אוכלין אותן הישראלים כשלמי ישראל, וכן אם נתנן לכהן כהן אוכלן

9. ספר הכוזרי מאמר ב אותיות מה ג

אמר הכוזרי: כבר העירות החבר ודמית, והטבת להעיר ולדמות, אבל היה צריך שנראה בכם מהפרושים והעובדים יותר ממה שהם בזולתכם... אמר החבר: ותורת משה לא העבדה אותנו בפרישות, אך בדרך השוה, ולתת לכל כח מכחות הנפש והגוף חלקו בצדק מבלי רבוי בכח אחד, קצור בכח אחר, ומי שנטה עם כח התאוה קצר בכח המחשבה, ובהפך. ומי שנטה עם הנצחון קצר בזולתו. ואין רבה תענית עבודה למי שתאוותיו חלושות וכחותיו חלושים וגופו רזה, אבל טוב שיעדן גופו, ולא המעטת הממון עבודה, כאשר יזדמן מן המותר מבלי יגיעה ולא יטרדהו קנותו מן החכמה והמעשים הטובים, כל שכן למי שיש לו טפול ובנים, ומאויו להוציא לשם שמים, אך הרבוי יותר נכון לו. וכללו של דבר, כי תורתנו נחלקת בין היראה

והאהבה והשמחה, תתקרב אל אלהיך בכל אחת מהנה, ואין כניעתך בימי התענית יותר קרובה אל האלהים משמחתך בימי השבתות והמועדים, כשתהיה שמחתך בכונה ולב שלם. וכמו שהתחנונים צריכים מחשבה וכונה כן השמחה במצותו ובתורתו צריכים מחשבה וכונה, שתשמח במצוה עצמה מאהבתך המצוה בה ותכיר מה שהטיב לך בה, וכאילו אתה בא באכסנייתו קרוא אל שלחנו וטובו, ותודה על זה במצפון ובגלוי, ואם תעבור בך השמחה אל הנגון והרקוד היא עבודה ודבקה בענין האלהי

10. מסכת ראש השנה דף ג עמוד ב

תנא: הוא כורש, הוא דריוש, הוא ארתחשסתא. כורש - שמלך כשר היה, ארתחשסתא - על שם מלכותו, ומה שמו - דריוש שמו. מכל מקום קשיא! - אמר רבי יצחק: לא קשיא: כאן - קודם שהחמיץ, כאן - לאחר שהחמיץ. - מתקיף לה רב כהנא: ומי החמיץ? והכתיב (עזרא ו) "וְמָה חֲשָׁחַן וּבְנֵי תוֹרִין וְדַכְרִין וְאַמְרִין לְעֶלְוֹן לְאַלֵּה שְׁמַיָּא חֲטִינִין מְלַח חֲמֵר וּמְשַׁח כְּמֵאמֵר כְּהִנְיָא דִּי בִירוּשָׁלַם לְהוּא מְתִיבֵהּ לְהֵם יוֹם בְּיוֹם דִּי לֹא שְׁלוֹ". אמר לו רבי יצחק: רבי, מטונן! די להון מהקרבין ניהוחין לאלה שמיא ומצלין לחיי מלכא ובנוהי. - ומאן דעבד הכי לאו מעליותא היא? והתניא: האומר סלע זו לצדקה בשביל שיחיו בני, ובשביל שאזכה בה לחיי העולם הבא - הרי זה צדיק גמור! - לא קשיא: כאן - בישראל, כאן - בנכרים

11. רש"י שם

כאן בישראל - שלבו לשמים, ואם מריעין לו בחייו - אינו קורא לו תגר, אלא תולה היסורין בעונו, אבל נכרי אם אין מטיבין לו כגמולו קורא תגר

12. הרמ"א על השולחן ערוך אורח חיים סימן תרלט סעיף ז

וכל הפטור מן הסוכה ואינו יוצא משם, אינו מקבל עליו שכר ואינו אלא הדיוטות (הגה"מ פ"ו)

13. משנה ברורה שם ס"ק מה

ק"ו בזה למי שרוצה להחמיר כשירודים גשמים ולילך לסוכה ולברך שם המוציא וברכת לישב בסוכה ואח"כ לאכול בבית והוי ברכה לבטלה אפילו יאכל שם בסוכה אכילת קבע

14. מסכת סוכה דף ט עמוד א

ותניא, רבי יהודה בן בתירה אומר: כשם שחל שם שמים על החגיגה כך חל שם שמים על הסכה, שנאמר חג הסכות שבעת ימים לה, מה חג לה - אף סוכה לה

15. דברים פרק לד פסוק ו

וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בְּגֵי בְּאֶרֶץ מוֹאָב מוֹל בֵּית פְּעוֹר וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת קְבֻרָתוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה:

16. מסכת סוטה דף יד עמוד א

וא"ר חמא ברבי חנינא: מפני מה נקבר משה אצל בית פעור? כדי לכפר על מעשה פעור

17. רש"י דברים פרק לד פסוק ו

מול בית פעור - קברו היה מוכן שם מששת ימי בראשית לכפר על מעשה פעור, וזה אחד מן הדברים שנבראו בערב שבת בין השמשות

18. מסכת פסחים דף נד עמוד א

תניא: עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות, אלו הן: באר, והמן, וקשת, כתב, ומכתב, והלוחות, וקברו של משה, ומערה שעמד בו משה ואליהו, פתיחת פי האתון, ופתיחת פי הארץ לבלוע את הרשעים

19. מסכת עבודה זרה דף מד עמוד ב

מתני'. שאל פרוקלוס בן פלוספוס את ר"ג בעכו, שהיה רוחץ במרחץ של אפרודיטי, אמר ליה, כתוב בתורתכם: (דברים יג) לא ידבק בידך מאומה מן החרם, מפני מה אתה רוחץ במרחץ של אפרודיטי? אמר לו: אין משיבין במרחץ, וכשיצא, אמר לו: אני לא באתי בגבולה, היא באה בגבולי

20. דברים פרק כד פסוק ב

וַיִּצְאָה מִבֵּיתוֹ וְהִלְכָה וְהִיָּתָה לְאִישׁ אֲחֵר:

21. שו"ת יביע אומר חלק ה"א ח סימן לז

ומעתה בנ"ד אף שהאשה הנצבת בזה נהגה בנעוריה בית אביה שלא לאכול אורז וקטניות בפסח, הואיל ונישאת לבעל ספרדי שנוהג היתר בזה, נקבה תשובב גבר, ורשאית לנהוג היתר כמנהגו, שדינה כהולך ממקום שנהגו להחמיר למקום שנהגו להקל, ואין דעתו לחזור, שנוהג כמנהג המקום שהלך לשם להקל, ואף גם זאת נוהגת להקל כמנהג בעלה

22. מסכת עבודה זרה דף יט עמוד א

ואמר רבא: בתחילה נקראת על שמו של הקב"ה ולבסוף נקראת על שמו, שנאמר: בתורת ה' חפצו ובתורתו יגהה יומם ולילה